

Tungeskjærerne

INNHold

Handlingsreferat
Egnethet i skolen, læreplanreferanser
Filminformasjon
Oppgavesamling

HANDLINGSREFERAT

Ytterst i havgapet i Vesterålen, i torsk kommunen Øksnes, finner vi barn helt ned i fem år på jobb som torsk tungeskjærere. Tungeskjæringen er en gammel tradisjon som fortsatt er viktig for å rekruttere framtidens fiskere.

Miljøet rundt det årlige torskefiske rammer inn historien om byjenta Ylva (9) som i vinterferien drar for å besøke mormor, morfar og den allerede erfarne tungeskjæreren Tobias (11). De to ble kjent forrige vinter og nå skal Ylva prøve seg som tungeskjærer selv. Regissøren skildrer et røft og direkte, men samtidig varmt og ikke minst humørfyllt miljø hvor barn jobber, får ansvar og inkluderes på lik linje med de voksne.

EGNETHET I SKOLEN, LÆREPLANREFERANSER

* **Klassetrinn: 1.-7.-trinn (pluss evt. ungdomsskolen)**

"Tungeskjærerne" har ingen nedre aldersgrense (den er tillatt for alle). Dette studieopplegget retter seg imidlertid mot grunnskolens syv første alderstrinn, men den kan likevel fint også benyttes i ungdomsskolen, om spørsmålene tilpasses.

* **Relevante fag: Norsk, samfunnsfag, naturfag, matematikk og KRLE**

Det faglige arbeidet før og etter visningen av "Tungeskjærerne" vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens kompetansemål. Her er eksempler:

NORSK

Kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn innen hovedtemaet Muntlig kommunikasjon.

SAMFUNNSFAG

Kompetansemål etter 4., 7. og 10. årstrinn innen hovedtemaene Geografi og Samfunnskunnskap

NATURFAG

Kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn innen hovedtemaene Forskerspiren og Mangfold i naturen.

MATEMATIKK

Kompetansemål etter 2., 4., 7. og 10. årstrinn innen hovedtemaet Tall.

KRLE

Kompetansemål etter 4., 7. og 10. årstrinn og videregående innen hovedtemaet Filosofi og etikk.

Les mer på udir.no/Lareplaner

FILMINFORMASJON

"Tungeskjærerne" er en film av Solveig Melkeraaen, som i 2014 gjorde seg bemerket med den selvbiografiske dokumentarfilmen "Flink pike". Melkeraaen har selv vokst opp i det nordnorske miljøet til hvor hun har lagt handlingen i "Tungeskjærerne". I dag er hun Oslo-basert.

"Tungeskjærerne" er solgt til blant annet danske og svenske TV-kanaler, og i januar (2017) var den åpningsfilm under Tromsø Internasjonale Film Festival. (I dette [YouTube-klippet](#) kan man se et 25-minutters

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad
Klassetrinn: [1. - 4. trinn, 5. - 7. trinn, 8. - 9. trinn]
Fag: KRLE-faget, Matematikk, Naturfag, Samfunnsfag, Norsk
Tema: Filosofi og etikk, Kjønn og kjønnsroller, Barns rettigheter, Miljøvern og naturvitenskap, Oppvekst/familie, Vennskap/respekt

Fakta

Originaltittel: Tungeskjærerne
Regi: Solveig Melkeraaen
Roller: Ylva Melkeraaen Lundell, Tobias Evensen
Manus: Solveig Melkeraaen
Genre: Familiefilm / Komedie / Dokumentar
Nasjonalitet: Norge
Språk: norsk
Produsent: Ingvil Giske
Produksjonsselskap: Medieoperatørene
Musikk: Håkon Gebhardt, Madcon m.fl.
Lengde: 1 t. 22 min.
Distribusjon: Tour de Force
Produksjonsår: 2017
Aldersgrense: Tillatt for alle

Filmplakat:

intervju med Solveig Melkeraaen, fra Tromsø Internasjonale Film Festival.

Kinoversjonen, med premiere mars 2017, er en lengre versjon enn den som senere vil bli vist på NRK (og andre TV-kanaler).

Filmens offisielle Facebook-side: [facebook.com/torsketungefilm](https://www.facebook.com/torsketungefilm)

OPPGAVESAMLING

Oppgavene under kommer ikke i en bestemt rekkefølge. Disse kan ulike faglærere og elever selv velge blant for å rette fagutbyttet dit man ønsker. Merk: Det er ikke tenkt at det skal jobbes med samtlige oppgaver.

Hver enkelt lærer må gjerne, med utgangspunkt i egen elevmasse, vurdere (og eventuelt korrigere) de ulike oppgavers vanskelighetsnivå og formuleringer. Velg også selv om besvarelsene skal skje skriftlig eller muntlig, og hvorvidt elevene skal jobbe individuelt eller i grupper. Mange av oppgavene passer imidlertid godt til klassediskusjon.

Flere av spørsmålene/oppgavene kan nødvendigvis ikke besvares ut fra informasjon fra filmen alene. Å i tillegg gi elevene tilgang til internett og øvrige oppslagsverk vil være avgjørende. Langt fra alle spørsmål vil ha klare fasitsvar.

Noen av spørsmålene/oppgavene henspiller på mindre fremtredende – men viktige – elementer i handlingen. Det bør derfor ikke være for stor avstand i tid mellom forarbeid, visning og etterarbeid.

1 ::: FORBEREDELSESOPPGAVER

A: HVA SLAGS FILM SKAL DERE SE?

I forkant av filmvisningen, bruk litt tid på å sette dere inn i hva slags film dere skal se. Les filmomtale (over), se eventuelle klipp fra filmen (flere finnes på den offisielle [Facebook-siden](#)). Snakk sammen i klassen om hvilke forventninger dere har til denne filmen.

B: GEOGRAFI

- 1) Hovedpersonene i filmen er barna Ylva og Tobias. Ylva bor i Oslo, Tobias bor i fiskeværet Myre i Øksnes kommune. Finn et norgeskart, og plasser disse to stedene.
- 2) I filmen får vi vite at det er 150 mil mellom Oslo og Myre. Hvilke steder kan man komme til om man reiser 150 mil fra der du bor? Bruk et europakart.
- 3) Hva slags typer natur finner man i Øksnes kommune? Bruk internett.

2 ::: ETTERARBEIDSOPPGAVER

A: NORGE OG FISKENÆRING

- 1) Fisk har alltid vært viktig for nordmenn. Snakk sammen i klassen og diskuter dere frem til ulike grunner til dette. På hvilke måter er fisk viktig for Norge i dag?
- 2) Hva slags forskjellige typer fisker kjenner dere til (som man kan fiske i Norge)? Lag en liste på tavla, og finn ut hvordan disse ser ut.
- 3) Hvilke fisker er dere vant til å spise? Hvilke forskjellige retter kan man lage av fisk?

4) Hvilke ulike typer båter kjenner dere til? Hva slags bruk er disse båtene, med hver sine utforminger, tiltenkt?

5) Hvilke forskjellige fiskefangstredskap vet dere om? Hvilke har du selv prøvd?

6) I filmen får vi høre at Ylvas oldefar begynte å jobbe som fisker da han var 12-13 år gammel. Dette var ikke uvanlig i gamle dager. Hvordan tror du at du hadde klart deg om du skulle begynne å jobbe på båt istedenfor å begynne på ungdomsskolen? Nevn fordeler og ulemper med et slikt liv.

B: BARN OG JOBBING

1) Mange voksne vil være kritiske til at barn jobber som tungeskjærere eller lignende. Hvilke argumenter tror du disse bruker for å begrunne holdningene sine?

2) Hvordan tror du Tobias ville ha svart om noen fortalte han at tungeskjæring ikke er noe for barn?

3) Rundt om i verden er mange barn satt til å gjøre arbeid som de ikke burde ha blitt utsatt for. Kjenner dere til konkrete eksempler? Snakk sammen i klassen om hva slags jobber som passer og ikke passer for barn på deres egen alder.

4) Tobias sparer penger slik at han får råd til å kjøpe en fritidsbåt (som koster om lag femti tusen kroner). På hvilke måter kan et barn tjene så mange penger der hvor du bor? Snakk sammen i klassen og gi eksempler.

5) For å skjære tunger må man tré fiskehoder på en spiss metallstang samt bruke en veldig skarp kniv. Ofte står man ganske tett inntil hverandre. I hvor stor grad synes du dette er et trygt miljø for et barn? Begrunn synspunktene dine.

6) Mange hevder at barn i dag blir overbeskyttet. Snakk sammen og gi eksempler på hvordan barn i dag blir beskyttet mot all slags mulige uhell. Gi grunner for at dette er positivt og negativt.

7) I filmen får vi vite at kommunestyret på Øksnes har bestemt at barn som jobber som tungeskjærere får tolv timer fri fra skolen. Hvorfor tror du at politikerne ønsker en slik ordning?

8) Ville DU ha jobbet som tungeskjærer hvis du tjente godt og fikk fri fra skolen? Snakk sammen i klassen om ulike grunner for og imot.

C: ORD/UTTYKK

1) Å skjære tunger er en tradisjon der hvor Tobias bor. Hva vil det si at noe er en "tradisjon". (Ylva forsøker selv å forklare dette midtveis i filmen.)

2) Vi hører Ylva hviske for seg selv "Tenkt positive tanker", flere ganger. Hva vil dette si? Hvilken effekt kan det ha å si slike ting til seg selv?

3) Hva vil det si å bli "sjøsyk"?

4) Tobias diskuterer med sin mor hvor mange hestekrefter hans fremtidige båt skal ha. Hva er "hestekrefter"?

5) Tobias låner penger for å kjøpe seg båt. Han antar at han kanskje må tilbakebetale med renter. Hva er "renter"?

6) Ylvas voksne venn i Oslo, Tshawe, bruker ordet "slavearbeid" om det at barn jobber på fiskerianlegg. Hva vil "slavearbeid" si? Kjenner dere til eksempler på mennesker som har måttet arbeide som slaver?

D: DIVERSE

1) På hvilke måter er fiskeværet Myre likt og ulikt det stedet hvor du selv bor? Gi eksempler på hva du synes/tror kan være fordeler og ulemper med å vokse opp på Myre sammenlignet med ditt eget hjemsted.

2) Når Ylva prøver tungeskjæring første gang holder hun på å gi opp. Senere så ser vi at hun blir flink, og at hun lærer bort hvordan man gjør det til et annet barn. Gi eksempler på ulike følelser som du tror Ylva har hatt inni seg i løpet av denne perioden.

3) Ylva erfarer at det er viktig å ikke gi opp for å kunne bli flink til noe. Gi eksempler i klassen på hva man kan bli flink til om man øver masse.

4) Det er mange mennesker som gir Ylva støtte og oppmuntring i den perioden hun er nordpå? Hvem? Snakk sammen om på hvilke måter man kan hjelpe mennesker rundt seg til å bli flink til noe.

5) Ylvas voksne venn i Oslo, Tshawe, er kjent som musikkartist i gruppa Madcon. Madcon har laget mange

kjente popsanger. Bruk internett og hør på musikken deres!

6) Tegn ulike fisker, fargelegg og klipp ut. Pynt klasserommet!

7) Er det en havn i nærheten av der du bor/skolen? I så fall, besøk havna sammen som klasse, og legg merke til hvilke ulike aktiviteter som pågår her. Hvilke ulike typer arbeidsoppgaver tror dere har pågått på dette stedet de siste hundre årene?

8) I filmen ser vi ulike sort/hvitt-fotografier som viser hvordan menneskene i fiskeværet så ut i gamle dager. Kjenner du til noen gamle mennesker som har slike sort/hvitt-fotografier fra da de var barn? Spør om å få se, og be dem fortelle!

9) Ylvas bestemor forteller at da hun var lita, så spilte ikke jenter fotball. Hvorfor tror du det var slik? Er det forskjeller på hva gutter og jenter kan drive på med av hobbyer, sport og spill i dag?

E: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

1) Hvor bra synes du filmen var? Hva likte du godt og hva likte du dårlig?

2) Hvor godt synes du denne filmen passet for klassen din? Begrunn svaret ditt.

3) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av scenene i filmen deg trist? Ble du noen gang glad i løpet av handlingen? Flau? Sint? Hva fikk deg til å le eller gråte? Gjorde noe deg frustrert? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg? Snakk sammen i klassen.

4) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?

5) Skriv en anmeldelse av filmen. Fortell om hva du likte og hva du ikke likte. Hvem passer denne filmen best for? Begrunn synspunktene dine.

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til mail@pohphoto.com. Takk!
av Per Olav Heimstad

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmaet **POHphoto** hvor han bl.a. jobber som fotograf, film-/musikkannmelder, tegneserietegner, forfatter og statist/smårolleskuespiller. Han bor i Åsgårdstrand sammen med kone, to sønner og mange filmteoribøker.

Norsk Filminstitutt

Adresse Oslo: Dronningens gate 16 0152 Oslo, +47 22 47 45 00

Adresse Bergen: Media City Bergen, Lars Hilles gate 30, 5008 Bergen